DOI: 10.5961/jhes.2020.363

"Dünya Çapında Üniversiteler" Bağlamında Misyon-Vizyon Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma

A Comparative Study on Mission-Vision in the Context of "World-Class Universities"

Ömür Hakan KUZU

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Türk üniversitelerinin dünya çapında üniversite olma bağlamında misyon ve vizyon ifadelerinin yurt dışı üniversitelerle karşılaştırmalı olarak incelenmesidir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden "durum çalışması" deseninde gerçekleştirilmiştir. Mevcut durumu sayısal olarak inceleyebilmek için "doküman analizi" yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma ile ilgili verilere Ortadoğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü tarafından yayımlanan 2018-2019 Dünya Üniversiteleri Sıralama Listesi kapsamındaki 87 Türk ve 16 yurt dışı üniversitelerinin web sayfalarından, stratejik planlarından ve kalite dokümanlarından ulaşılmıştır. Veriler betimsel analiz yöntemiyle Excel ve Voyant Tools yazılım programları kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada kullanılmak üzere geliştirilen modele göre belirlenen 14 tema ekseninde misyon ve vizyon ifadelerinin kodlamaları yapılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde dünyada öncü/lider/saygın olma, uluslararasılaşma, yenilikçilik, girişimcilik, kalite ve yetkinlik/yeterlilik temalarının daha fazla yer aldığı görülmüştür. Ayrıca, örneklemde yer alan dünya sıralamalarında ilk 1000 içindeki 16 yurt dışı ve 13 Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinin oldukça benzer olduğu ve esneklik, performans yönetimi, öğrenci odaklı, akademik özgürlük ve kurumsal özerklik gibi temaların ifadelerde çok az yer aldığı görülmüştür. Bulgular literatürdeki tartışmalar bağlamında değerlendirilmiş ve gelecek çalışmalar için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Dünya çapında üniversite, Misyon, Vizyon

ABSTRACT

The aim of this study is to examine mission and vision statements of Turkish and foreign universities comparatively in the context of world-class universities. The study was carried out in a "case study" design, one of the qualitative research methods. To analyze the current situation numerically, document analysis method was used. The data are acquired from web pages, strategic plans and quality documents of Turkish and foreign universities which are in 2018-2019 World Universities Ranking List published by Informatics Institute of Middle East Technical University. Data were analyzed by using descriptive analysis method using Excell and Voyant Tools software. The mission and vision statements were coded on 14 theme axes determined according to the model developed for this study. According to the results of the study, being pioneer/leader/respected in the world, internationalization, innovation, entrepreneurship, quality and competence/qualifications themes are found to be seen more in mission and vision statements of Turkish universities. Also, it is seen that the mission and vision statements of 16 foreign universities (top 1000 in rankings) and 13 Turkish universities (top 1000) are quite similar and the themes such as flexibility, performance management, student oriented, academic freedom and institutional autonomy take very few place in the statements. The findings are evaluated in the context of discussions in the literature and some suggestions are made for following studies.

Keywords: World-class university, Mission, Vision

Kuzu Ö. H., (2020). "Dünya çapında üniversiteler" bağlamında misyon-vizyon üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi/Journal of Higher Education and Science, 10*(1), 8-23. https://doi.org/10.5961/jhes.2020.363

Ömür Hakan KUZU (✉)
ORCID ID: 0000-0002-2996-0721

Selçuk Üniversitesi, Beyşehir Ali Akkanat Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Konya, Türkiye
Selcuk University, Beyşehir Ali Akkanat Faculty of Tourism, Department of Tourism Guidance, Konya, Turkey
ohkuzu@selcuk.edu.tr

Geliş Tarihi/*Received* : 10.09.2019
Kabul Tarihi/*Accepted* : 31.10.2019

GİRİŞ

Üniversitelerin tarihsel gelişiminde hâlen önemini koruyan eğitim verme *'meslek insanları yetiştirme'*[1] işlevine *'araştırma'* misyonunun eklenerek eğitimin bir bileşeni hâline getirildiği Humboldtian modelin (Yusuf, 2007) çok değil bir yüzyıl sonra değişim geçirmesi, Birinci Dünya Savaşı öncesi yıllara denk gelmektedir. Üniversitelerin bu yeni modelde araştırma misyonuna yüklediği anlam ise daha önceki modelden farklılık göstermekte ve Humboldtian modeldeki *temel* araştırmalara ve toplumsal ve askeri amaçlar için teknoloji geliştirmeye odaklanmanın, yerini *uygulamalı* (ticari sonuca yönelik) araştırmalara doğru bıraktığına tanık olunmaktadır (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000; Etzkowitz, Webster, Gebhardt, & Cantisano, 2000).

Üniversitelerin uygulamalı araştırmalarla yaşadığı gelişmeler, ülke ekonomilerinin *yenilik(çilik)* için duyduğu bir gereksinimin sonucu olarak da görülmektedir. Teknoloji ve maliyet ilişkisinin ülke ekonomilerindeki değişen yüzü, bilgi ekonomisi denilen bir ekonomik sistemi ortaya çıkarmakta ve daha yaygın ve kapsamlı (açık) yenilik sistemlerinin kurulmasını gerektirmektedir (Chesbrough, 2003). Kurulan bu yenilik sistemleri, ekonomik sistemlerinin başarısı için hükümet 'devlet' ve iş dünyası 'sermaye' aktörlerinin yanına üniversiteleri de eklemlemekte (üçlü sarmal yapı) ve *girişimcilik* olgusu eksenindeki bu simbiyotik ilişki, ülke ekonomilerinin kalkınması için ön koşul olarak kabul görmektedir (Etzkowitz & Leydesdorff, 2000). Galisson ve Hevly (1992)'de belirtilen büyük ölçekli araştırmaların dönemi olan bu dönemin küresel ve/veya uluslar ötesi/üstü rekabeti doğurması, bilgi toplumu içinde pazar ekonomisine dayalı bir küresel *rekabetin* (kızışmanın) uzantısı olarak ortaya yeni bir üniversite modelini (reçetesini) çıkarmaktadır (Shin & Kehm, 2013). Bu modelin adı da küresel yani ulus ötesi boyuta vurguda bulunarak *'Dünya liginde/standardında/çapında üniversite'*[2] ("World-Class University- WCU") olarak adlandırılmaktadır.

Küresel kapsamdaki bu rekabetin ekonomik yarar ve araştırma verimliliğindeki somutlaşması için sıralamaya tabi tutularak kategorize edilmesi böylelikle ana hatlarının belirlenmesi (Shin & Kehm, 2013) rekabeti adeta bir mit haline getirmekte ve *kaliteyi* bir anlamda şeffaflaşmanın göstergesi olarak görmektedir (Reisberg, 2011). Adı ve kapsamı çizilen dünya çapında üniversite modelinin üniversitelerdeki başarılarını ölçmek için faaliyetlerine başlayan sıralama sistemleri (kuruluşları)[3] ise kapsam, amaç ve yöntem gibi ana temalarda her türlü eleştiriye rağmen (Doğan, 2017; Doğan & Al, 2018; Harvey, 2008; Liu & Cheng, 2005; Saka & Yaman, 2011; Soh, 2011; Soh, 2012; Uslu, 2018) her biri kendine özgü gibi gözüken, entegre olmayan ama özünde araştırmaya (yayın yapmaya ve atıf almaya) odaklanan bir sınıflandırma oluşturmaktadır.

Bu sınıflandırmalar, bir yandan içerikteki sayıların anlamsızlığı ve yapaylığı (Timur, 2000) bir yandan da özündeki *performans sistemi* değerlendirmesinin yol açtığı eğitim ile araştırma arası denge(sizlik) sorunu (Honan & Teferra, 2001) bağlamında genel bir bakış açısıyla eleştirilebilmektedir. Ancak sistemin yöntembilim açısından da kısıtlarının bulunması nedeniyle eleştirilmesi (Salmi & Saroyan, 2007) tartışmaların daha çok süreceğinin; faydasının ise her zaman sorgulanacağının (International Ranking Expert Group- IREG, 2019) kısacası sıralama sistemlerinin kendi içindeki sorunlu alanların varlığının teyidi olarak görülebilmektedir. Bütün bu tartışmalara rağmen dünya çapında üniversitelerin göreceli olarak *üstün çıktılarının* ("output") ve/veya kazanımlarının ("outcome") olması herkesin kabulü olarak kendilerine *mükemmeliyet* atfedilmesine neden olmaktadır (Salmi, 2009).

Küreselleşme, bilgi çağı veya bilgiye dayalı ekonomi gibi adlarla anılan günümüz sosyal, politik ve ekonomik sistemin göndermede bulunduğu ve önem atfettiği unsurun bilgi *'knowledge'* olması üzerine bilgi üretimi, ulusların ekonomik rekabetinde en gerekli üretim olmuş (Göransson & Brundenius, 2011) ve bu ihtiyacı da karşılamak için üniversitelere önemli roller biçilmiştir. Üniversitelerin ise bu rolü en iyi ve en kaliteli biçimde yerine getirmeyi başlıca hedef olarak görmeleri kaçınılmaz hâle gelince işletmecilik *'managerialism'* anlayışının ve rekabetçi *'competetive'* kültürün sonucu olan sıralama/kıyaslama gerekliliği ortaya çıkmıştır. Böylelikle üniversitelerin de performanslarının somut bir biçimde ölçülmesi amaçlanmıştır. Performans kriterleri ise söz konusu sıralama kuruluşları tarafından araştırma öncelikli akademik başarıların yanı sıra birçok bileşenler göz önünde bulundurularak belirlenmiştir (Koç & Yılmaz, 2010). Bir başka açıdan bakıldığında ise üniversitelerin sıralanmasının gerekçesi olarak (aday) öğrencilerin, ailelerin, akademisyenlerin ve yatı-

[1] *Modern dönem öncesinde bu işlev üniversitelerde din adamı, avukat ve doktor gibi "seçkin" meslek gruplarına insan yetiştirme şeklindeyken neo-liberal dönemde ve özellikle günümüzde her meslek için insan yetiştirme şeklinde bölüm/program zenginliğine kavuşmakta ve bu programların derslerinin belirlenmesi noktasında (Amerikan modelinde olduğu gibi Avrupa ve çevre ülkelerinde de) üniversite dışı aktörlerin özellikle de piyasanın/iş dünyasının taleplerinin gözetilmesi gerektiği ifade edilmektedir. (bakınız, Bologna Deklarasyonları)*

[2] *Ülkemiz literatüründe ve yabancı kaynak çevirilerinde (örneğin Salmi, 2009) daha çok dünya çapında üniversite (DÇÜ) şeklinde kullanılmasından dolayı bu makalede de kavram dünya çapında üniversite olarak tercih edilmiştir.*

[3] *Sıralama kuruluşlarından en çok bilinenleri, 2003 yılı kuruluşlu Shanghai Jiao Tong Üniversitesi -Academic Ranking of World Universities- [ARWU], 2004 yılında kurulan İspanya -Webometrics: World Universities' Ranking on the Web- [WEB], 2004'te faaliyetine başlayan İngiliz -Times Higher Education (Supplement)- [THE], 2010'dan bu yana yer alan Quacquarelli Symonds [QS], 2007'de kurulan Tayvan -Higher Education Evaluation and Accredition Council- [HEEACT] (2012'den itibaren Ulusal Tayvan Üniversitesi -National Taiwan University- [NTU]), 2008'de faaliyete geçen Hollanda -Leiden University Centre for Science and Technology Studies- [LEIDEN] ve 2009 yılından bu yana sıralamaları yayınlanan İspanya -Scimago Institution- [SCIMAGO], 2010 yılından beri sıralama yapan -Top 100 Global Universities- [US News and World Report], 2012'de faaliyet gösteren -The Center for World University Rankings- [CWUR] ve 2013 yılında Moskova merkezli kurulan -Round University Ranking- [RUR] firma ve kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlara ülkemizden de Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) -University Ranking by Academic Performance- [URAP] 2010 yılında eklenmiştir (Saka & Yaman, 2011; Kuzu, 2013, URAP, 2019).*

rımcıların sayıları oldukça fazlalaşan[4] üniversitelerin arasında karar verme/tercih yapma ihtiyaçları gösterilmektedir (Konan & Yılmaz, 2017).

Sıralama kuruluşlarının üniversiteleri belirledikleri kıstaslara göre sınıflandırmaları, başarılı öğrenciler için bir cazibe teşkil etmek, performansı yüksek akademisyenlere yönelmek ve yüksek araştırma fonlarının temini için üniversite yöneticilerinin stratejik yönetimleri ve uluslararasılaşma çabaları için de bir yol haritası (Uslu, 2018) çizmektedir ki bu yol haritası Salmi (2009)'nin yetenekli kişi, bol kaynak ve uygun yönetişim ana başlıklarındaki dünya çapında üniversite bileşenleriyle birebir örtüşmektedir. Gerek başarılı öğrenciyi gerekse performansı yüksek bir akademik kadroyu barındıran üniversitenin fon sağlayıcılar için de cazip hâle gelmesi kaynak sorunu için de çözüm olabilecektir. Bu iki bileşenin üniversiteleri dünya çapında üniversite modeline doğru yöneltebilmesi için ise bileşenleri oluşturma ve sürekli kılma noktalarında -öncesi ve sonrası için- nasıl hareket edeceği sorunun da çözümlenmesi gerekmektedir. Bu gereklilik de üniversitelerin insan (öğrenci ve akademisyen) ve finansal kaynaklarını katılımcı ve stratejik bir yönetim/yönetişim modeli ile sürdürülebilir kılmasını kaçınılmaz kılarak misyon *'mission'* ve vizyon *'vision'* öncelikli/hedefli yapılanmalara yöneltmektedir (Hayward & Ncayiyana, 2011).

Önemli birer yönetim tekniği olarak kullanılan (Bart, 1996) misyon ve vizyon, kurumlar ve özellikle de işletmeler açısından amaçlarını gerçekleştirmek ve stratejilerini elde etmek için olmazsa olmaz bir unsur olarak kabul edilmektedir. Bu kabul etme durumu üniversiteler için de 1980'lerden itibaren geçerli olmuş ve stratejik planlama süreci içindeki yerini almıştır (Davies & Glaister, 1997).

Üniversiteler için önemli olan misyon ve vizyon kavramları için tanım çeşitliliği (Doğan, 2008) olmakla birlikte misyonun ve/veya vizyonun üniversiteler için anlamı, üniversitelerin karakteristik yönlerini ve diğerlerinden farklı oldukları noktaları açıklamak için kullanılmasıdır (Efe & Özer, 2015).

Yönetim tekniği olarak ifade edilen misyon kullanımı, ilk uygulama alanı olan işletmeler için hedef müşteri (kitle), temel ürün/hizmet, öncelikli pazar, temel teknoloji, yaşamda kalma-büyüme-kârlılık, felsefe, benlik algısı ve kamu imajı gibi sekiz bileşeni belirlemek için önemli kabul edilmiş (Pearce, 1982) ve esasında teorik bir ideal sunum olan (Campell & Yeung, 1991) misyonların örgütlerin performansını artırma, ortak hedef belirleme, strateji belirleme ve kaynak edinme kararlarına yardımcı olmak üzere birçok noktada katkıları bulunduğu (Bart, 1996; Bart & Baetz, 1998; Collins & Porras, 1991; Rajasekar, 2013) ve aksi durumun başarısızlığa neden olabileceği (Drucker, 1973; aktaran, Duygulu, Özeren, Işıldar, & Apolloni, 2016) üzerinde durulmuştur.

Benzer şekilde örgütlerde ve kurumlarda vizyonun yönetimsel anlamı rehber bir felsefe olarak amacı, temel kanıyı ve somut bir hayali içermesi nedeniyle önemsenmesi (Collins & Porras, 1991) nedeniyle birleştirici bir eylem bildirimi (Tarnow, 2001) olması gerektiği ifade edilmektedir. Her iki stratejik yönetim araçlarının başarıya ve performansa katkısı kadar (Kirkpatrick, Wofford, & Baum, 2002; Patel, Booker, Ramas, & Bart, 2015) herhangi bir etkisinin olmadığı yönünde (Ireland & Hitt, 1992; Rahman, 2009) çalışmalar misyon ve vizyon üzerindeki tartışmaların teorik ve ampirik olarak süreceğinin bir göstergesi olarak görülebilir.

Üniversitelerde misyon ve vizyon üzerine yapılan çalışmaların Kotler ve Murphy (1981)'nin yükseköğretim için stratejik planlamanın önemine işaret etmesi ile başladığı, 2000'lerin ortasından itibaren literatürde işlenen bir konu olarak daha çok üniversitelerdeki misyon ve vizyon içeriklerinin anlamlandırılması ve konumlandırılması üzerine ilerlediği (Cochran & David, 1986; Efe & Özer, 2015; Orwig & Finney, 2007) ve bu misyonların ve vizyonların üniversitelerin performanslarına olan etkisinin çok da incelenmediği özellikle vizyon üzerine araştırmaların ise çok az sayıda olduğu görülmektedir (Cortés-Sánchez, 2017).

Bu anlamda çalışmada -önceki çalışmalardan farklı bir biçimde- üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin dünya çapında üniversite bileşenleri ile birlikte değerlendirilmesi ve dünya sıralamaları içinde ilk %10'luk dilimde (ilk 2500 içinde) yer alan Türk üniversiteleri ile dünya çapındaki diğer üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin karşılaştırması amaçlanmıştır. Böylelikle bundan önce birçok çalışmada vizyonları ve misyonları açısından içerik incelemeleri yapılan Türk üniversitelerinin misyonları ve vizyonları ile performansları arasındaki (varsa) etkileşimi ortaya çıkarabilecek öncü çalışmalara analitik bir temel oluşturulacaktır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Türkiye'deki üniversitelerin misyonları ve vizyonları dünya çapında üniversite olma amacı taşımakta mıdır?
2. Türkiye'deki üniversitelerin misyonları ve vizyonları dünya çapında üniversite bileşenlerinden hangilerini içermektedir?
3. Türkiye'deki üniversitelerin misyonları ve vizyonları dünya çapındaki diğer üniversitelerin misyonları ve vizyonları ile ne gibi farklılıklar/benzerlikler göstermektedir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışma Türk üniversitelerinin misyonlarını ve vizyonlarını incelemek amacıyla nitel araştırma modellerinden "durum çalışması" modeli kullanılarak tasarlanmıştır. Bu model araştırma konusu ile ilgili daha detaylı bilgilere ulaşmak ve olayı birçok açıdan anlaşılır kılmak için (Merriam, 1998) olay veya örneklerin esası ile ilgili verilerin toplanması, çözümlenmesi ve raporlaması süreçlerini (Davey, 1991) içermektedir. Bununla beraber durum çalışmalarında durumun belirli olan kendi sınırları içinde bütünlüklü bir yapıda incelenmesi (Yıldırım ve Şim-

[4]Örneğin üniversite sıralama kuruluşlarından Webometrics'e göre dünyadaki üniversite sayısının 2018 Temmuz ayı itibariyle 28 000'i geçtiği ifade edilmektedir (http://www.webometrics.info/en/node/54).

şek, 2008) esastır. Bu çalışmada dünya sıralamalarında ilk 2500 içinde yer alan Türk üniversitelerindeki 'ifade edilmiş' misyon ve vizyonlardaki dünya çapında olma durumunun ortaya çıkarılması amaçlandığından durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışmada ulaşılacak bilginin daha kapsamlı ve detaylı hâle getirilebilmesi için etkin bir yöntem olan amaçlı örneklem yaklaşımı (Mason, 2002; Patton, 2002) tercih edilmiş; çalışmanın amacı olan dünya çapında üniversite olmanın misyon ve vizyon ifadeleri bağlamında değerlendirilebilmesi için evreni oluşturan dünya çapında ilk %10'luk dilimdeki Türkiye'deki ve diğer ülkelerdeki bazı üniversitelerden amaca uygun ve kolayda örneklem yöntemiyle örneklem belirlenmiştir.

Çalışmada Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü bünyesinde faaliyet gösteren University Ranking by Academic Performance (URAP) Laboratuvarı 2018-2019 Dünya ve Türkiye sıralaması listeleri (URAP, 2018) baz alınmıştır. Bu sıralamaların birincisinde dünyada ilk 2 500 adet dünya çapında üniversiteye ve ikincisinde de bu 2500 üniversite arasında yer alan 87 adet Türk üniversitesine yer verilmektedir. Çalışma grubunu listede yer alan 87 Türk üniversitesinin tamamı oluşturmaktadır. Çalışmada ilk 1000 içindeki 13 Türk üniversitesinin misyon ve vizyon ifadelerinin ayrı bir şekilde değerlendirilebilmesi için kolayda örneklem yöntemleriyle seçilen ve sıralama listesinde ilk 1000 içinde yer alan 16 yurt dışı üniversitesi de çalışma grubuna dâhil edilmiştir. İlk 1000 içindeki Türk üniversitelerinin URAP sıralamasına göre 500-1000 bandında yer alması nedeniyle sıralama kuruluşu tarafından B++ olarak nitelendirildiğinden 16 yabancı ilk 1000 üniversitenin seçiminde; aynı dereceden (B++) ve daha üst seviyelerden (A, A+, AA++) eşit sayıda (dörder adet) üniversite olması ve web sayfalarında İngilizce olarak misyon ve vizyon ifadelerine kolaylıkla ulaşılabilme kriterleri göz önünde bulundurulmuştur[5].

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama yöntemlerinden "doküman analizi" yönteminden faydalanılmıştır. Bu yöntem, nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan gözlem ve görüşme gibi diğer veri toplama yöntemlerini daha da zenginleştirme ve verileri üçgenleyerek daha güvenilir hâle getirmede kullanıldığı gibi tek başına bir veri toplama yöntemi olarak da tercih edilebilmektedir (Yıldırım, 1999). Çalışmada ikincil kaynaklardan yararlanılarak seçilen üniversitelerin web sayfalarında yer alan misyon ve vizyon ifadeleri ele alınmıştır. Çalışma ile ilgili verilere; Türk üniversitelerinin web sayfalarından, (verilere ulaşılamaması durumunda ise) stratejik plan, faaliyet raporu ve kalite (kurum içi) değerlendirme raporlarından ve dünya üniversiteleri için de web sayfaları öncelikli olmak üzere bir bakışta üniversite vb. başlıktaki belge ve raporlardan ulaşılmıştır. Verilerin sistematik hâle getirilebilmesi amacıyla (Best & Khan, 1993; Coffey & Atkinson, 1996; Wolcott, 1994) çalışmada Excell ve Voyant Tools yazılım programları kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Üniversitelerin web sayfalarındaki misyon ve vizyon ifadelerine dayalı verilerin toplanması Ocak-Şubat 2019 ayları aralığında gerçekleştirilmiştir. Bu veriler dünya çapında yabancı üniversitelerin verilerinin elde edildiği Şubat-Mart 2019 ayları arasında tekrar güncellenmiştir. Zira Türk üniversitelerinde web sayfalarında ve stratejik plan, faaliyet raporu ve kalite (kurum içi) değerlendirme raporları gibi belgelerde aynı üniversiteye ait birbirinden farklı misyon/vizyon ifadeleri ile karşılaşılmıştır. Bu durumda ilgili belgelerin tarihlerinin güncelliği kriterine göre tekrar bir değerlendirmede bulunulmuş ve belgenin son tarihli olması durumunda belgelerdeki misyon ve vizyon ifadelerinin web sayfasında güncellenmediği varsayılarak belgeler esas alınmış, belgelerin son tarihli olmaması durumunda da web sayfaları esas alınmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda verileri analiz etmek için genellikle Strauss ve Corbin (1990) tarafından betimsel ve içerik analizi olarak sınıflandırılmış yöntemler kullanılmaktadır. Bu çalışmada ilgili literatüre dayalı olarak geliştirilen Dünya çapında üniversite kavramsal modelinde yer alan (önceden belirlenen) temalara göre misyon ve vizyon ifadelerinin kodlaması yapıldığından betimsel analiz yönteminden yararlanılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmada *iç geçerlik* sağlanabilmesi için araştırmacı üçgenleme (Denzin & Lincoln, 1994) tekniği kullanılarak; veri toplama, çözümleme ve yorumlamasında iki ayrı uzman akademisyenden katkı alınmıştır. *Dış geçerlik* için, verilerin toplanması ve analizi süreci detaylandırılmıştır. Ayrıca ikincil kaynaklardan (üniversite web sayfalarından) elde edilen bilgilerin doğrudan aktarımına da yer verilmiştir.

Çalışmada *iç güvenirlik* için Miles ve Huberman'ın görüş birliği benzerliği formülü ($\Delta = C \div (C+\eth)\times 100$) esas alınmıştır. Formülde, Δ : Güvenirlik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, $\eth$: Üzerinde görüş birliği sağlanamayan konu/terim sayısını ifade etmektedir. Bu formülden dünya çapında üniversite bileşenlerinin değerlendirilmesi sırasında yararlanılmış ve araştırmacıların görüş birliği oranının %93 çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. İçsel güvenirlik katsayısının en az %80 olması (Miles & Huberman, 1994) koşulunun bu çalışmada sağlandığı görülmüştür. *Dış güvenirlik* için veriler üzerindeki kodlama notlarının ve diğer kayıtların ham hâliyle muhafaza edilmesi hususlarına dikkat edilmiştir. Bununla beraber verilerin yorumlanmasında ilgili literatürdeki görüşlere de yer verilerek karşılaştırmalar yapılmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın bu kısmında elde edilen bulgular iki alt başlık altında sunulmuştur. İlk alt başlıkta literatüre dayalı olarak geliştirilen

[5]*Seçilen üniversiteler ve kategorileri: AA++: Erasmus University Rotterdam, University of Edinburgh, Monash University, Zhejiang University; A+: University of Cape Town, Laval University, Universiti Malaya, University of Athens; A: Universidade Federal de Santa Catarina, Indian Institute of Technology, Kobe University, University of Stuttgart; B++ Auburn University, Universidad de Cantabria, University of Sassari, University of Gdansk*

dünya çapında üniversite kavramsal modeli (temaları) açıklanmıştır. İkinci alt başlıkta da ilk olarak çalışmanın örneklemini oluşturan 87 Türk üniversitesine ait misyon ve vizyon ifadelerinin dağılımları özetlenmiş ve dünya çapında üniversite temalarına göre analiz edilmiştir. İkinci olarak da kolayda örneklem yöntemiyle seçilen sıralamada ilk 1000 içinde yer alan 16 yurt dışı üniversitesi ile ilk 1000 içindeki 13 Türk üniversitesinin misyon ve vizyon ifadeleri karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir.

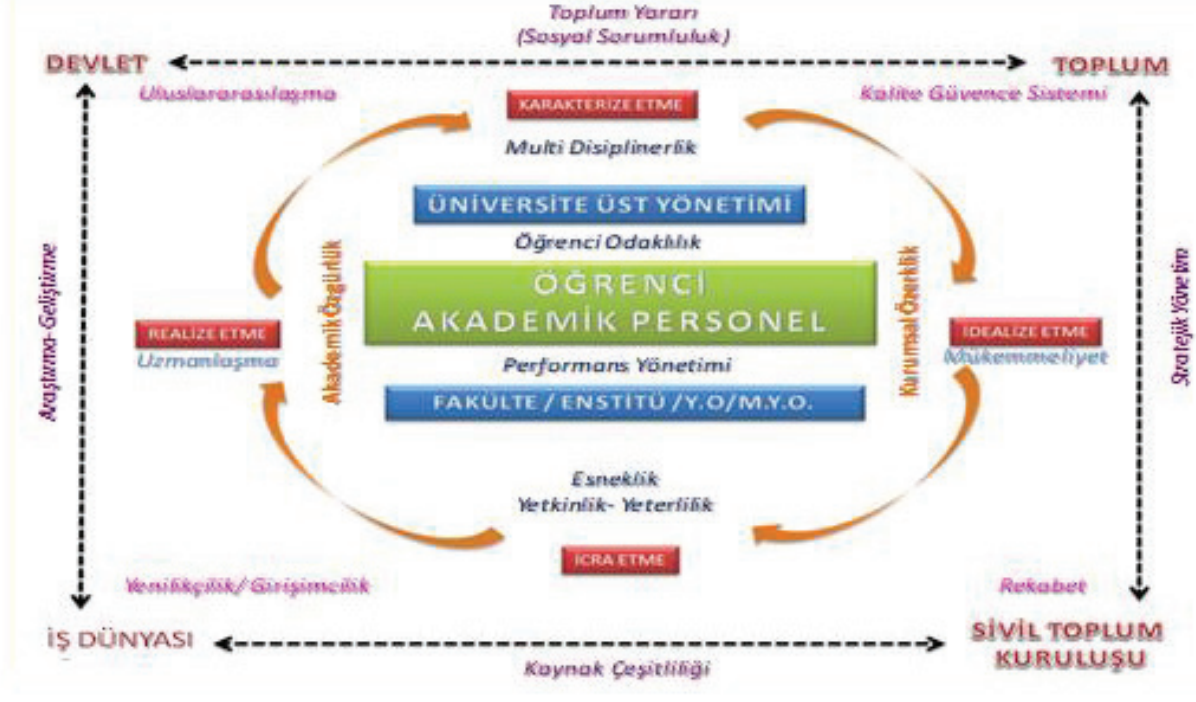
Kavramsal Model Önerisi: Dünya Çapında Üniversite

Çalışmanın giriş kısmında ilgili literatüre dayanarak ana hatları belirlenen ve üniversitelere ulaşılması gereken bir nokta olarak sunulan "dünya çapında üniversite" kavramı için tanımlamalar, tartışmalar ve uygulamaya yönelik eleştiriler (Aghion, Dewatripont, Hoxby, Mas-Colell, & Sapir, 2008; Monks & Ehrenberg, 1999; Ncayiyana & Hayward, 1999; Niland, 2007; Salmi, 2009; Scwartzman, 2005; Shin & Kehm, 2013) ekseninden hareketle Şekil 1'de bir kavramsal model geliştirilmiştir.

Kavramsal modelin temelinde; üniversitelerin eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet misyonlarında (Preece, 2011) son yüzyılda yaşanan değişim paradigmalarının ve dünya çapında üniversite olma yolunda önem atfedilen temel göstergelerin birbirleri ile etkileşimi yer almaktadır. Bu etkileşim açıklanırken modelin çevresinde üniversitenin önemli dış paydaşları olarak görülen *iş dünyası(pazar/piyasa)*, *sivil toplum kuruluşları, devlet ve toplum* (Gallagher, 2011) ile olan karşılıklı ilişkilerine şematik olarak yer verilmiştir. Şematik çizgiler; üniversitelerin temel misyonları ile dış paydaşlar arası ilişkilerin nedensellik kurgusunu da izah etme amacını taşıyarak şu anlamları içermektedir:

1. Araştırma-geliştirme faaliyetlerinde devlet ve özellikle iş dünyası ile sıkı *işbirliği* geliştirme,
2. İş dünyası ve sivil toplum kuruluşlarından finansal kaynak yaratarak *kaynak çeşitliliği* sağlama,
3. Toplumdaki konumunu ve saygınlığını artırıcı güçlü bir *stratejik* planlamaya dayalı *yönetim* yapılanmasını oluşturma,
4. Devlet ve toplumla bütün faaliyet sonuçlarını paylaşan ve toplum yararına sunan *sosyal sorumluluk* anlayışını güçlendirme.

Modelde yukarıdaki dört ilişkisel boyut için kullanılan kavramlar *uluslararasılaşma* (Altbach & Knight, 2011), *yenilikçilik-girişimcilik* (Yusuf, 2007; Göransson & Brundenius, 2011), *rekabet* ve *kalite güvence sistemi* olarak belirlenmiştir. Uluslararasılaşma kavramının şekilde 'devlet' paydaşı ile yer alışı, global/dünya çapında olmanın yerel ve ulusal olma ile ilintisine (Marginson, 2011) vurguda bulunurken yenilikçilik-girişimcilik bileşeninin 'iş dünyası' paydaşıyla ilişkisi, üniversite-sanayi işbirliğine (Soete, 2011) atıfta bulunmaktadır. Öte yandan rekabetin 'sivil toplum kuruluşları' paydaşıyla olan ilişkisi ise üniversitelerin diğer üniversitelerle olan işbirliği ve rekabetine bu anlamda sıralama sistemlerine (Ordorika & Lloyd, 2015) göndermede bulunurken bir yandan da üniversitelerin özerkliği gereği kendilerinin de bir sivil toplum kuruluşu olarak toplumdaki ekonomik ve sosyal yapı için önemine (Krcmarova, 2011) işaret etmektedir. Son olarak kalite güvence sistemi bileşenine 'toplum' paydaşıyla yer verilmesi suretiyle üniversitelerin topluma karşı hesap verebilir ve şeffaf olmaları (Ryan, 2015) ifade edilmek istenmiştir. Bu kavramların seçimindeki gerekçe, literatürde dünya çapında üniversite modeli için temel paradigmalar ola-

Şekil 1: Kavramsal model: Dünya çapında üniversite bileşenleri.

rak sıklıkla ele alınmaları ve aynı zamanda hem üniversitelerin yeniden yapılanmaları hem de iç paydaşların nitelikleri için belirleyici durumda olmaları nedeniyle 21. yüzyıl üniversiteleri için olmazsa olmaz gösterilmeleri hatta küreselleşmenin yarattığı zorluk ve fırsatlara bir çıkış kapısı olarak (Altbach, 2002) sunulmalarıdır.

Ana çerçevedeki dört faktörün üniversitenin eğitim-öğretim ve araştırma-geliştirme misyonuna yansıması, modelde *multi-disiplinerlik* (Mosey, Wright & Clarysse, 2012), *mükemmeliyet* (Salmi, 2009), *esneklik-yetkinlik-yeterlilik* (Salmi & Liu, 2011) *ve uzmanlaşma* (European Commission, 2014) dinamikleri ile açıklanmaktadır. Üniversitelerin üst yönetiminin vizyonunu birimler bazında somutlaştırması ve tabana yayması gerektiğinden, mükemmeliyet kültürü yerleştirme idealini; esnek öğretim ve yönetim modellerini uygulaması sonucunda yeterlilik sahibi mezunlar verebilmek için her alanda var olmak yerine belli alanlarda uzmanlaşmak suretiyle gerçekleştirebileceği öngörüsü, bir sarmal döngü içinde tasvir edilmiştir. Bu hedeflemenin oluşabilmesinde üniversite içinde ve dışında disiplinler arası işbirliğinin geliştirilmesine yapılan vurgu, döngüyü karakterize eden kilit kavram olarak görülmektedir.

Modelin merkezinde *öğrencinin* ve *akademik personelin* yer alması, dünya çapında üniversitelerin birçoğunda görülen üstün yetenekli öğrenci ve öğretim üyelerinin varlığına (Salmi, 2009) göndermede bulunmaktadır. İlgili literatürde nitelikli öğrenciye ve öğretim üyesine, *öğrenci odaklılığa* (Stukalina, 2014) ve 'eğitim ve araştırma bütünlüklü' bir *performans yönetimine* (Cadez, Dimovski & Groff, 2017) dayalı sistem ve yapılanmalarla ulaşılabileceği ifade edilmektedir. Bununla beraber *akademik özgürlük* ve *kurumsal özerklik* bileşenleri de dünya çapında üniversiteler özelinde önemli birer bileşen olarak görüldüğünden (Hayward & Ncayiyana, 2011; Niland, 2007) modelin merkezinde yerini almıştır.

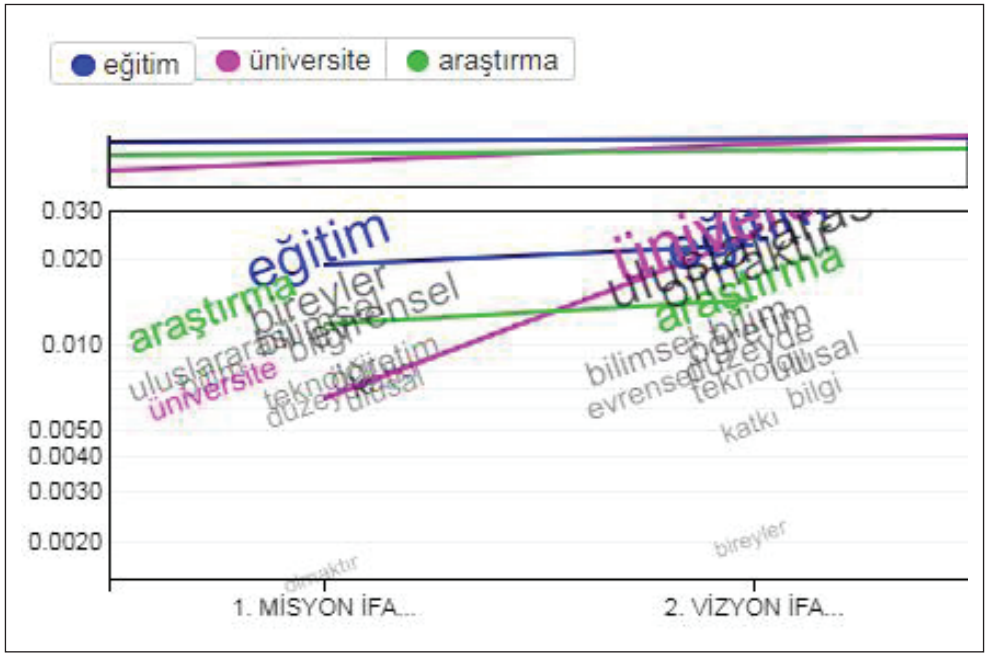
Sonuç itibariyle modelin içeriğinden *uluslararası(laşma), kalite (güvence sistemi), yenilikçilik, girişimcilik, rekabet, mükemmeliyet, esneklik, yetkinlik-yeterlilik, uzmanlaşma, multi-disiplinerlik, öğrenci odaklılık, performans yönetimi, akademik özgürlük* ve *kurumsal özerklik* şeklinde 14 kavram (tema), bu çalışmanın örnekleminde yer alan üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin kodlamasındaki diğer temalar olarak kabul edilmiştir.

Üniversitelerin Misyon/Vizyon İfadeleri Analizi

Burada ilk olarak çalışmanın örneklemini oluşturan 87 Türk üniversitesine ait misyon ve vizyon ifadelerinin dağılımları özetlenmiş ve dünya çapında üniversite temalarına göre kodlama analizleri yapılmıştır. İkinci olarak da kolayda örneklem yöntemiyle seçilen ve URAP 2018-2019 dünya üniversiteleri sıralamalarında ilk 1000 içinde yer alan 16 yurt dışı üniversitesi ile ilk 1000 içindeki 13 Türk üniversitesinin misyon ve vizyon ifadeleri karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir. URAP 2018-2019 Türkiye sıralaması listesinde yer alan 87 üniversitenin misyon ve vizyon ifadelerinde en çok sıklıkla geçen kelimelerin dağılım grafiği Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2'de görülebileceği üzere Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinin tümünde en çok sıklıkla geçen kelimeler; *eğitim, üniversite, araştırma, uluslararası* ve *bilimsel* kelimeleridir. Bu dağılım ayrı ayrı incelendiğinde misyon ifadelerinde *eğitim, birey(ler)*, *araştırma, evrensel* ve *bilimsel* kelimelerinin en çok sıklıkla geçtiği ve vizyon ifadelerinde ise *üniversite, eğitim, uluslararası, araştırma ve bilim* kelimelerinin en çok sıklıkla geçen beş kelime olduğu görülmektedir. Bu ifadelerin sayısal dağılımlarına Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1'deki veriler incelendiğinde her üç kategoride de eğitim, araştırma ve üniversite kelimelerinin en çok sıklıkla yer aldığı görülmektedir. Örneğin; eğitim kelimesi, Mersin Üniversitesi'nin misyonunda "Sahip olduğu yüksek nitelikli aka-

Şekil 2: URAP 2018-2019 ilk 2500 içindeki Türk üniversiteleri misyon ve vizyon ifadeleri karşılaştırması (Kaynak: Voyant Tools programı kullanılarak derlenmiştir).

demik programlarla evrensel değerler içinde eğitim-öğretim yaparak…" şeklinde evrensellik vurgusu da yapılarak yer alırken; İzmir Teknoloji Enstitüsü vizyonunda ise "… eğitimde özgün ve dünyada saygın bir araştırma üniversitesi olmaktır." şeklinde amaç içerikli ifadelerle yer almaktadır. Misyon ve vizyon ifadelerinde ikinci en çok sıklıkla yer alan üniversite kelimesi, TOBB Üniversitesi'nin "…nitelikli insan gücünü yetiştiren bir üniversite olmak misyonu ile kurulmuştur." şeklindeki misyon ifadesi ve Pamukkale Üniversitesi'nin "Kurumsal gücü ile paydaşlarını memnun eden ve sürekli gelişen bir dünya üniversitesi olmak." şeklindeki vizyon ifadesi örneklerinde görülebileceği üzere çoğunlukla "olmak" fiili ile kurum türünü adlandırmaktadır. Öte yandan üçüncü en çok sıklıkla yer alan araştırma kelimesi, örneğin; Yeditepe Üniversitesi'nin misyon ifadesinde "…araştırmaları toplum ihtiyaçlarını gözeten ve üretime dönüştüren, …" şeklinde yer alırken; Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin vizyon ifadesinde de "…araştırma ve uygulamalarıyla insanlığa hizmetler sunan … bir dünya üniversitesi olmaktır." şeklinde vurgulanmaktadır.

Tablo 2'de Türk üniversitelerinin misyon ifadelerindeki "dünya çapında üniversite" olma bileşenlerinin (temalarının) analizi yer almaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde misyon ifadelerinin sırasıyla uluslararasılaşma (*n*=45), yenilikçilik (*n*=23), yetkinlik/yeterlilik (*n*=22) ve girişimcilik (*n*=20) temaları altında en çok uluslararası düzeyde araştırma/teknoloji üretimi (*n*=22), uluslararası düzeyde eğitim verme (*n*=17), yetkin/donanımlı bireyler yetiştirme (*n*=17), girişimci bireyler yetiştirme (*n*=15) ve yenilikçi düşüncede bireyler yetiştirme (*n*=12) şeklinde kodlandığı görülmektedir. Misyon ifadelerinde en az sırasıyla kurumsal özerlik (*n*=2), öğrenci odaklılık (*n*=3) ve akademik özgürlük (*n*=5) temaları yer alırken; esneklik, uzmanlaşma ve performans yönetimi temaları hiç yer almamaktadır.

Üniversitelerden bu temalarla ilgili örneğin; Süleyman Demirel Üniversitesi "Toplumla etkileşim içinde, insanı önceleyerek, uluslararası standartlarda eğitim vermeyi, araştırma yapmayı, hizmet sunmayı ve çözümler üretmeyi görev edinmiştir." şeklinde misyonunda uluslararası düzeyde eğitim, araştırma ve toplumsal hizmet kriterlerine yer verirken; Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nin misyon ifadesinde de "Eğitim-öğretimde mükemmeliyet hedefiyle … girişimci ve yenilikçi mezunlar ve araştırmacılar yetiştirmeyi görev edinmiştir." şeklinde girişimci ve yenilikçi bireyler yetiştirmeyi amaçladıkları belirtilmiştir.

Tablo 3'te Türk üniversitelerinin vizyon ifadelerindeki "dünya çapında üniversite" olma bileşenlerinin (temalarının) kodlaması gösterilmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde vizyon ifadelerinin sırasıyla uluslararasılaşma (*n*=50), dünya çapında olma (*n*=32) ve kalite (*n*=25) temaları altında en çok uluslararası tanınırlık/saygınlık (*n*=21), dünyada öncü/lider/en iyi olma (*n*=17) ve eğitimde kaliteli olma (*n*=12) şeklinde kodlandığı görülmektedir. Vizyon ifade-

Tablo 1: URAP 2018-2019 İlk 2500 İçindeki Türk Üniversiteleri Misyon ve Vizyon İfadeleri Kelime Dağılımı

Cümle başına ortalama kelime sayısı	**En yüksek**	**35,3 (Mİ)****	
	En düşük	**24,8 (Vİ)****	
	Kelime(ler)*	**Esas hali***	**Kök/ek hali***
En çok sıklıkla geçen ilk beş kelime sayısı (Misyon-Vizyon)	Eğit(im)	112	125
	Üniversite(…)	72	120
	Araştır(ma)	70	123
	Uluslararası(…)	68	69
	Bilim(sel)	54	135
En çok sıklıkla geçen ilk beş kelime sayısı (Misyon)	Eğit(im)	65	68
	Bireyler(…)	45	53
	Araştır(ma)	40	78
	Evrensel(…)	40	41
	Bilim(sel)	37	85
En çok sıklıkla geçen ilk beş kelime sayısı (Vizyon)	Üniversite(…)	50	84
	Eğit(im)	47	57
	Uluslararası(…)	41	42
	Araştır(ma)	30	45
	Bilim(…)	23	50

**Tabloda Türkçenin son ekli dil yapısı özelliğinden kaynaklı bazı eklerin kelimenin anlamını değiştirmesi [örneğin uluslararası ve uluslararası(laşma)] veya kelime köküne bakıldığında farklı bir anlam taşıması [örneğin araştır-ıcı ve araştırma] nedenleriyle yazılım programı tarafından gösterilen kelimelerin hem esas (orijinal) hâli hem de kök ya da ekli hâli ayrı ayrı sayılmıştır.*

*** Mİ: Misyon İfadesi, Vİ: Vizyon İfadesi*

***Kaynak:** Voyant Tools programı kullanılarak derlenmiştir.*

Tablo 2: URAP 2018-2019 İlk 2500 İçindeki Türk Üniversiteleri Misyon İfadeleri Tema ve Kod Dağılımı

Tema	Kod	Sayı (*n*)	Toplam (*n*)
Dünya çapında olma*	Dünyaya katkı sunma	8	11
	Dünyaca bilinen/saygın faaliyetlerde bulunma	3	
Uluslararası(laşma)	Uluslararası düzeyde araştırma/teknoloji üretimi	22	45
	Uluslararası düzeyde eğitim	17	
	Uluslararası sorunlara duyarlı olma/çözüm bulma	3	
	Uluslararası işbirlikleri kurma	2	
	Uluslararası düzeyde tercih edilir olma	1	
Kalite (güvence sistemi)	Eğitim ve araştırmada yüksek kaliteli olma	6	13
	Topluma ve çevreye kalite kazandırma	4	
	Uluslararası kalite sistemlerine uyum	3	
Yenilikçilik	Yenilikçi düşüncede bireyler yetiştirme	12	23
	Yenilikçi araştırmalar yapma	5	
	Yenilikçi anlayış geliştirme	5	
	Yenilikçi eğitim modelleri	1	
Girişimcilik	Girişimci bireyler yetiştirme	15	20
	Girişimci üniversite olma	5	
Rekabet	Rekabetçi bireyler yetiştirme	7	10
	Rekabetçi üniversite olma	3	
Multi-disiplinerlik	Disiplinlerarası çalışma yapma	5	6
	Çok disiplinli yaklaşım becerisi geliştirme	1	
Mükemmeliyet	Araştırmada mükemmellik	2	6
	Eğitimde mükemmellik	2	
	Mükemmel akademisyen-öğrenci	1	
	Mükemmeliyet Merkezi	1	
Esneklik	-	-	-
Yetkinlik/Yeterlilik	Yetkin/donanımlı birey	17	22
	Mesleki/bilimsel yeterlilik	3	
	Topluma lider yetiştirme	2	
Uzmanlaşma	-	-	
Öğrenci odaklılık	Tüm misyonlarda öğrenci odaklılık	1	3
	Eğitim misyonunda öğrenci odaklılık	2	
Performans yönetimi	-	-	-
Akademik özgürlük	Özgür(lükçü) bireyler yetiştirme	4	5
	Özgür düşünce ortamını sağlama	1	
Kurumsal özerklik	Akademik özerklik	1	2
	İdari ve mali özerklik	1	

***Dünya çapında olma teması altındaki kodlar uluslararasılaşma teması altındaki kodlarla benzerlik göstermesine rağmen tabloda misyon ve vizyon ifadelerinin içindeki "dünya" kelimesinin sıklık değerini göstermek nedeniyle ayrı olarak kodlanmıştır.*

lerinde en az sırasıyla multi-disiplinerlik (*n*=1), kurumsal özerlik (*n*=2) ve akademik özgürlük (*n*=3) temaları yer alırken; esneklik, öğrenci odaklılık ve performans yönetimi temaları hiç yer almamaktadır.

Üniversitelerin vizyon ifadelerinden en çok sıklıkla görülen uluslararası alanda tanınırlık için Akdeniz Üniversitesi'nin vizyonunda " … girişimci ve bilimsel yönüyle uluslararası alanda tanınan seçkin bir üniversite olmaktır." şeklinde bir ifade kullanılarak aynı zamanda seçkin bir üniversite olmaya göndermede bulunulurken; ikinci en çok sıklıkla geçen vizyon ifadesi olan dünyada öncü/lider olma için Sakarya Üniversitesi "Ürettiği evrensel nitelikte bilgi ve teknoloji ile Türkiye ve dünyada paydaşlarının

Tablo 3: URAP 2018-2019 İlk 2500 İçindeki Türk Üniversiteleri Vizyon İfadeleri Tema ve Kod Dağılımı

Tema	Kod	Sayı (*n*)	Toplam (*n*)
Dünya çapında olma*	Dünyada öncü/lider/en iyi olma	17	32
	Dünyaca tanınırlık	15	
Uluslararasılaşma	Uluslararası tanınırlık/saygınlık	21	50
	Uluslararası rekabette başat ve lider olma	12	
	Evrensel düzeyde eğitim/araştırma/bilgi üretimi	8	
	Uluslararası işbirlikleri geliştirme	6	
	Uluslararası akademisyen/öğrenci durumu	3	
Kalite (güvence sistemi)	Eğitimde kalite	12	25
	Araştırmada kalite	8	
	Toplumsal hizmette kalite	4	
	Yönetim anlayışında kalite	1	
Yenilikçilik	Yenilikçi kültür/anlayış	8	19
	Yenilikçi eğitim	6	
	Yenilikçi araştırma/üretim	5	
Girişimcilik	Girişimci üniversite yapısı	9	11
	Girişimci mezunlar verme	2	
Rekabet	Bilimsel/teknolojik rekabet gücü	4	5
	Rekabetçi öğrenciler/mezunlar	1	
Multi-disiplinerlik	Disiplinlerarası araştırmalar	2	2
Mükemmeliyet	Dünya standardında akademisyen/öğrenci	1	1
Esneklik	-	-	-
Yetkinlik/Yeterlilik	Bilimsel donanımlı bireyler yetiştirme	1	4
	Tercih edilen mezunlar yetiştirme	3	
Uzmanlaşma	Alanında uzman/öncü üniversite olma	2	2
Öğrenci odaklılık	-	-	-
Performans yönetimi	-	-	-
Akademik özgürlük	Özgür(lükçü) yapılanma	2	3
	Özgürlükçü kültür	1	
Kurumsal özerklik	Akademik özerklik	1	2
	İdari ve mali özerklik	1	

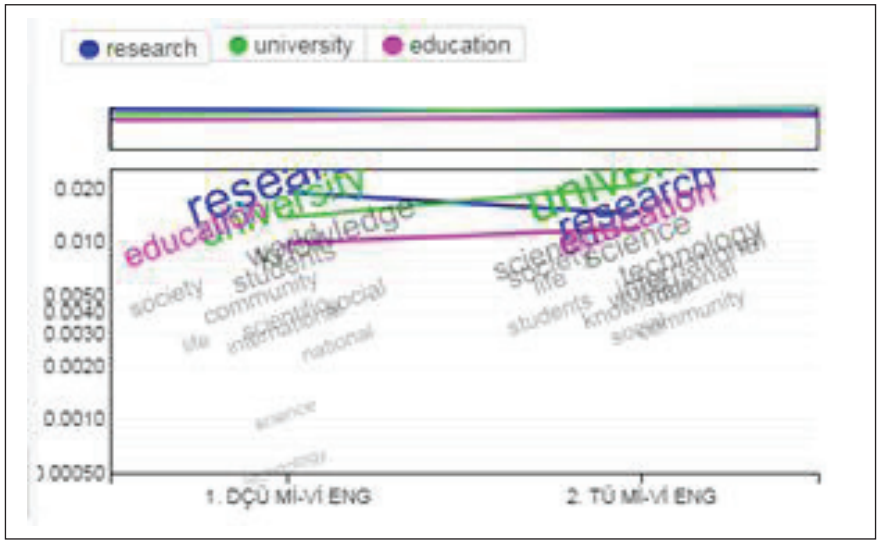
***Dünya çapında olma teması altındaki kodlar uluslararasılaşma teması altındaki kodlarla benzerlik göstermesine rağmen tabloda misyon ve vizyon ifadelerinin içindeki "dünya" kelimesinin sıklık değerini göstermek nedeniyle ayrı olarak kodlanmıştır.*

geleceğine yön veren bir üniversite olmaktır." ifadelerini vizyon olarak kullanmaktadır. Son olarak üçüncü en çok sıklıkla geçen eğitimde kalite vizyonu ile ilgili olarak da Uludağ Üniversitesi tarafından "Kaliteli eğitimi ile tercih edilen, … üçüncü nesil üniversite olmaktır." şeklinde ifadelerin kullanıldığı görülmektedir.

Çalışmada Şekil 3'ten itibaren kolayda örneklem yöntemiyle seçilen ve URAP 2018-2019 dünya sıralamalarında ilk 1000 içindeki 16 yurt dışı üniversitesi ile ilk 1000 içindeki 13 Türk üniversitesinin misyon ve vizyon ifadeleri önce kelime sıklığı durumuna göre analiz edilmiş ardından da dünya çapında üniversite temalarına göre kodlanmıştır.

Şekil 3 ve bundan sonraki tablolarda ilk 1000 içindeki Türk ve dünya üniversitelerinin karşılaştırılabilmeleri için İngilizce ifadeler kullanıldığından Şekil 3'te ifadeler İngilizce olarak yer almaktadır. Buna göre her iki misyon ve ifade setinde en çok sıklıkla geçen kelimeler sırasıyla *araştırma, üniversite, eğitim, bilgi, dünya, bilim* ve *bilimsel* kelimeleri olmuştur. Bu kelimelerin sayısal dağılımlarına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4'e göre, gerek sıralamada ilk 1000 içindeki Türk üniversitelerinin gerekse dünyadaki diğer ilk 1000 sıradaki üniversite örneklerinin misyon ve vizyon ifadelerinde en çok araştırma, üniversite ve eğitim kelimelerine yer verildiği görülmektedir. Araştırma kelimesi Boğaziçi Üniversitesi'nin vizyon ifadesinde "…ve araştırmada öncü konumuyla geleceği şekillendiren bir üniversite olmak ve …araştırma…kültürünü güçlendirerek dünyanın lider araştırma üniversiteleri arasında yer almak" şeklin-

Şekil 3: URAP 2018-2019 ilk 1000 içindeki Dünya ve Türk üniversiteleri misyon ve vizyon İfadeleri Karşılaştırması (Kaynak: Voyant Tools programı kullanılarak derlenmiştir).

Tablo 4: URAP 2018-2019 İlk 1000 İçindeki Dünya ve Türk Üniversiteleri Misyon ve Vizyon İfadeleri Kelime Dağılımı

Cümle başına ortalama kelime sayısı	En yüksek En düşük	36,7 (TÜ Mİ-Vİ)** 23,4 (DÇÜ Mİ-Vİ)**	
	Kelime(ler)*	**Esas hali***	**Kök/ek hâli***
En çok sıklıkla geçen ilk beş kelime sayısı (TÜ Mİ-Vİ)	Üniversite *University(…)*	35	43
	Araştırma *Research(…)*	24	26
	Eğitim *Educat(ion)*	20	34
	Bilim *Science(…)*	15	16
	Bilimsel *Scientific*	13	13
En çok sıklıkla geçen ilk beş kelime sayısı (DÇÜ Mİ-Vİ)	Araştırma *Research(…)*	39	40
	Üniversite *University(…)*	28	33
	Eğitim *Educat(ion)*	20	26
	Bilgi Knowledge	20	20
	Dünya *World(…)*	17	18

**Tabloda 13 Türk üniversitesi ve 16 farklı ülkedeki üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinin karşılaştırmalarının daha tutarlı ve anlamlı olması için üniversitelerin web sayfalarındaki İngilizce misyon ve vizyon ifadeleri baz alınmıştır. Bu nedenle tabloda kavramların hem İngilizcesine hem de Türkçesine yer verilmiştir. İngilizce kelimelerin kökü ve ekli hâlleri de ayrıca sayılmıştır. Örneğin: Research-Research-es, Education-Educat-e*

***TÜ Mİ-Vİ: İlk binde yer alan 13 Türk Üniversitesi'nin Misyon İfadesi-Vizyon İfadesi*

DÇÜ Mİ-Vİ: İlk binde yer alan 16 Dünya Çapında Üniversitenin Misyon İfadesi-Vizyon İfadesi

***Kaynak:** Voyant Tools programı kullanılarak derlenmiştir.*

de birkaç kez vurgulanırken; Erasmus Rotterdam Üniversitesi vizyonunda da "… dinamiklik ve farklılıklar şehri Rotterdam kenti temelleri üzerinde yüksek derecelerde uluslararası bir araştırma üniversitesidir." şeklinde ifade edilmektedir.

Eğitim kavramı, Hacettepe Üniversitesi'nin misyonunda "… evrensel değerler ışığında verdiği eğitimle bilim, teknoloji ve sanat alanlarında üstün nitelikli, değişime ve gelişime açık, sorgulayıcı bireyler yetiştirmek…" şeklinde niteliğine de vurguda bulunularak tanımlanırken; Dokuz Eylül Üniversitesi'nin vizyonunda ise "Gerçekleştirdiği eğitim ve bilimsel araştırmalar yoluyla insanlığın ekonomik, kültürel ve sosyal zenginliğini artırmak" şeklinde amaç içerikli ifadelerle yer almaktadır. Benzer şekilde Kanada'da faaliyet gösteren bir Fransız üniversitesi olan Université Laval, "… eğitim ve araştırmada mükemmellik için çaba göstermektedir…." şeklinde hem araştırma hem de eğitim misyonları için mükemmeliği hedef göstermektedir. Yine Avusturalya'nın önde gelen üniversitelerinden Monash Üniversitesi vizyon ifadesinde "…dünya ile derin ve kapsamlı bir ilişki kurmak suretiyle araştırma ve eğitimde mükemmellik elde etmek için çaba gösterecektir." şeklinde araştırma ve eğitim misyonlarının altını çizmektedir.

Tablo 5'te URAP 2018-2019 Dünya sıralamasında yer alan ilk 1 000 içindeki 13 Türk Üniversitesi ile 16 yurt dışı üniversitesinin misyon ve vizyon ifadelerinin tema ve kod dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 5'e göre ilk 1000 içindeki yurt dışı ve Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde "dünya çapında olma" temasına yer verdikleri (*n*=23 ve *n*=17) görülmektedir. Misyon ve vizyon ifadelerinde ilk 1000 içindeki yurt dışı üniversiteleri en çok; dünya sorunlarına çözüm bulma (*n*=9) ve ilk 1000 içindeki Türk üniversiteleri ise dünyanın tanıdığı öncü/lider üniversite olma (*n*=6) şeklinde dünya çapında olma hedeflerini yorumlamışlardır. Örneğin Hindistan/Bombay Teknoloji Enstitüsü misyon ifadesinde "…Ulusumuzun ve dünyanın karşılaştığı sorunları, yetiştirdiğimiz yetenek ve yaptığımız araştırmalarla ele almak..." şeklinde dünya sorunlarına duyarlılığına yer verirken; Ortadoğu Teknik Üniversitesi; vizyonunda "Uluslararası düzeyde öncü, bölgesini ve dünyayı dönüştüren bir üniversite" şeklinde dünyada öncü ve lider olmaya vurguda bulunmaktadır.

İlk 1000 içindeki yurt dışı üniversiteleri sırasıyla yetkinlik/yeterlilik (*n*=10), yenilikçilik (*n*=10), mükemmeliyet (*n*=7),

Tablo 5: URAP 2018-2019 İlk 1000 İçindeki Dünya ve Türk Üniversiteleri Misyon ve Vizyon İfadeleri Tema ve Kod Dağılımı

Üniversiteler	**İlk 1 000 içinde DÇÜ (Yurt dışı)**	**İlk 1 000 içinde DÇÜ (Türk)**
Tema	**Kod ve Sayı (*n*)**	**Kod ve Sayı (*n*)**
Dünya çapında olma	· Dünya sorunlarına çözüm sunma (*n*=9) · Dünya ile ortaklıklar kurma (*n*=4) · Dünyanın tanıdığı cazibiyet merkezi olma (*n*=4) · Dünyaya bilimsel ve sosyal katkı sunma (*n*=4) · Çalışan/öğrenci dünya uyumu (*n*=2) *Toplam n=23*	· Dünyanın tanıdığı öncü/lider üniversite (*n*=6) · Evrensel düzeyde eğitim-araştırma (*n*=6) · Geleceğe yön verme (*n*=3) · Dünya markası olma (*n*=2) · Dünya barışına hizmet (*n*=1) *Toplam n=17*
Uluslararası(laşma)	· Uluslararası kabul görmüşlük ve saygınlık (*n*=5) · Uluslararası işbirlikleri ve ortaklıklar (*n*=1) *Toplam n=6*	· Uluslararası öncülük/saygınlık (*n*=2) · Uluslararası paydaşlarla işbirliği (*n*=1) · Çok dilli eğitimle uluslararasılaşma (*n*=1) *Toplam n=4*
Kalite (güvence sistemi)	· Yüksek kalitede eğitim-araştırma (*n*=4) · Toplumun yaşam kalitesini artırma (*n*=1) *Toplam n=5*	-
Yenilikçilik	· Yenilikçi araştırmalar yapma (*n*=7) · Yenilikçi düşüncede akademisyen/öğrenci (*n*=2) · Yenilikçi eğitim yöntemleri (*n*=1) *Toplam n=10*	· Yaratıcı/yenilikçi öğrenci yetiştirme (*n*=3) · Yenilikçi araştırma yapma (*n*=2) · Yenilikçi eğitim yaklaşımı (*n*=1) *Toplam n=6*
Girişimcilik	· Endüstrinin ihtiyaçlarını anlama (*n*=2) · Araştırmadan ticari ürün elde etme (*n*=1) · Üniversite-sektör işbirliği (*n*=1) *Toplam n=4*	· Girişimci üniversite olma (*n*=2) · Girişimci öğrenci yetiştirme (*n*=1) *Toplam n=3*
Rekabet	· Küresel fırsatları yakalama (*n*=2) · Rekabetçi eğitim ve araştırma (*n*=1) *Toplam n=3*	· Rekabetçi öğrenci yetiştirme (*n*=1) *Toplam n=1*

Tablo 5: Devam

Üniversiteler	İlk 1 000 içinde DÇÜ (Yurt dışı)	İlk 1 000 içinde DÇÜ (Türk)
Tema	**Kod ve Sayı (*n*)**	**Kod ve Sayı (*n*)**
Multi-disiplinerlik	· Disiplinler arası/üstü araştırma yapma (*n*=3) *Toplam n=3*	· Disiplinler arası araştırma yapma (*n*=3) *Toplam n=3*
Mükemmeliyet	· Mükemmel araştırma-eğitim (*n*=5) · Mükemmeliyet Merkezi (*n*=1) · Mükemmeliyetçi bireyler (*n*=1) *Toplam n=7*	· Mükemmel/en iyi araştırma-eğitim (*n*=3) · Dünya standardında akademisyen (*n*=1) *Toplam n=4*
Esneklik	-	-
Yetkinlik-Yeterlilik	· Küresel düşünceye hâkim donanımlı (*n*=7) · Geleceğin liderleri (*n*=3) · Mesleki bilgi ve beceride zengin (*n*=2) · En iyi derecede donanımlı (*n*=2) *Toplam n=14*	· Mesleki bilimsel anlamda yetkinlik (*n*=4) · Topluma liderler yetiştirme (*n*=2) *Toplam n=6*
Uzmanlaşma	· Belli başlı çalışma alanlarında faaliyet (*n*=2) · Yetişenlerin uzman olması (*n*=2) *Toplam n=4*	· Faaliyet alanlarında öncü (*n*=2) · Her alanda uzmanlaşma (*n*=1) *Toplam n=3*
Performans yönetimi	-	-
Öğrenci odaklılık	· Öğrenci yaşam alanlarına önem (*n*=1) · Üniversitede aktif katılım (*n*=1) · Öğrenen merkezli eğitim (*n*=1) *Toplam n=3*	-
Akademik özgürlük	· Özgür düşüncede birey eğitimi (*n*=3) · Çoğulcu/fırsat eşitlikçi yapı (*n*=1) · Özgür akademik çalışma ortamı (*n*=1) *Toplam n=5*	· Bağımsız düşüncede öğrenci yetiştirme (*n*=1) *Toplam n=1*
Kurumsal özerklik	· Akademik ve idari özerklik garantisi (*n*=1) *Toplam n=1*	· Finansal yapısı güçlü üniversite (*n*=1) *Toplam n=1*

uluslararasılaşma (*n*=6) ve kalite (*n*=5) temalarına daha çok yer verirken; ilk 1000 içindeki Türk üniversiteleri ise sırasıyla yetkinlik/yeterlilik (*n*=6), yenilikçilik (*n*=6), uluslararasılaşma (*n*=4), mükemmeliyet (*n*=4) ve girişimcilik (*n*=3) temalarına ağırlıklı yer vermişlerdir. Bu temalar için örneğin Stuttgart Üniversitesi, misyon ifadesinde "…sadece seçtikleri alanlarda seçkin uzmanları değil aynı zamanda küresel ve etkileşimli düşünen ve bilim, toplum ve ekonomi adına sorumlu davranan bireyleri de eğitmektedir." şeklinde hem küresel düşünceye hâkim olma hem de mesleki bilgi ve beceride uzman/donanımlı olmaya bu anlamda da en iyi mezunlar verdiğine işaret ederken; Bilkent Üniversitesi de misyon ifadesinde "… mükemmeliyet kültürünü benimsemiş, alanında yetkin, girişimci, sorgulayan, yenilikçi, farklı bakabilen, donanımlı, özgüvene sahip, kendi bilgi ve becerisini ifade edebilen, kendi alanında seçkin insanlar barındıran ve yetiştiren…" şeklinde hem mükemmeliyet hem de yetkinlik vurgusunu pekiştirmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinin (vizyon ifadelerinde daha fazla olmak üzere) çoğunlukla dünya çapında üniversite olma amacı taşıdığı ifade edilebilir. Bu sonuç için çalışma kapsamındaki misyon ve vizyon ifadelerinde; dünyada öncü/lider/saygın olma ve uluslararasılaşma başta olmak üzere yenilikçilik, girişimcilik, kalite ve yetkinlik/yeterlilik vurgularının sayıca fazlalığı ve özellikle ilk 1000 içindeki üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinde hem bu amaçların sayıca ağırlığının artması hem de araştırma vurgusunun daha ön planda olması gerekçe olarak gösterilebilir. Bu bulgular, misyon/vizyon değerlendirmelerinde eğitim ve araştırma kelimelerinin daha çok yer alması (Arabacı ve Şener, 2013; Cortés-Sánchez, 2017; Erdem, 2005; Hladchenko, 2016) ama ikisi arasında araştırma vurgusunun daha büyük ve küresel üniversitelerde ön plana çıkması (Cortés-Sánchez, 2017) bulguları ile örtüşmektedir. Ayrıca bunda dünya çapında birçok üniversitenin araştırma üniversitesi olmasının ve akademik mükemmeliyete ulaşmanın başlıca yolu olarak görülmesinin (Altbach, 2011) yanı sıra Türkiye'de karar vericiler ve yetkili makamlar tarafından 2017 yılında on asil ve beş yedek olmak üzere toplam on beş araştırma üniversitesi belirlenme stratejisinin etkili olduğu düşünülebilir. Nitekim ilk

1000 içindeki Türk üniversitelerinin üçü hariç (Bilkent, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri) çoğunluğu söz konusu yeni araştırma üniversitesi oluşumunda yer almaktadır.

Çalışmanın örnekleminde yer alan üniversitelerde dünya çapında olma adına uluslararasılaşmaya verilen göreceli önem, King, Case ve Premo (2010)'nun çalışmalarında da yer alan "uluslararasılaşma konularına küreselleşme sonucu daha fazla önem atfedilmesi" saptaması ve Antalyalı (2007)'nın "ilerleyen zamanlarda dünyaya hizmet etme misyonunun daha fazla artacağı" öngörüsü ile örtüşmektedir. Bu çalışmada dünya sorunlarıyla ilgilenme ve çözüm üretme misyonunun ve vizyonunun ilk 1000 içinde yer alan örnek yurt dışı üniversitelerinde daha fazla yer alması, genel eğilimi yansıtması açısından önemlidir. Buna karşın ilk 1000 içindeki Türk üniversitelerinin dünya çapında olma amaçlarını daha çok tanınırlık/saygınlık kelimeleri ile açıklaması; sıralamalarda ikinci 500 içinde yer almaları sebebiyle daha fazla gelişme gösterme çabaları ile ilişkilendirilebileceği gibi Efe ve Özer (2015)'in çalışmalarında da belirttiği gibi üniversitelerin misyon ve vizyon ifadesi seçiminde ekonomik, politik, tarihsel ve kültürel arka planın etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir. Nitekim ilk 1000 içindeki yurt dışı üniversitelerinin bulunduğu ülkelerin hemen hemen hepsi küresel aktörler olarak dünyada söz sahibi ülkelerdir ve bu ülkelerdeki üniversitelerin de ülkelerinin politikaları ve ekonomik hedeflerinden etkilenerek dünyaya odaklanmaları kaçınılmazdır. Bu noktada dünyada daha çok söz sahibi olmak isteyen bir Türkiye koşullarında Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin vizyonundaki "dünyayı dönüştürme" ifadesi vizyonerlik açısından önemlidir.

İlk 1000 içinde daha üst derecelerde yer alan yurt dışı üniversitelerle benzer şekilde ilk 1000 içindeki Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde yetkinlik/yeterlilik, yenilikçilik, uluslararasılaşma ve mükemmeliyet temalarına daha fazla yer vermesi Türk üniversitelerinin dünya çapında üniversite olma nosyonunu doğru algıladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bu temalar eksenindeki bulgular, Salmi (2009)'nin dünya çapındaki üniversite koşulları olarak sıraladığı çok sayıda yetenekli kişi, uygun yönetişim ve bol kaynak bileşenleri kapsamındaki yetkin öğrenci/mezun ve akademik kadro, uluslararasılaşma, mükemmeliyet kültürü ve teknoloji transferi alt unsurlarıyla örtüşmektedir. Ancak Salmi (2009)'nin uygun yönetişim başlığı altında son derece önem atfettiği kurumsal özerklik ve akademik özgürlük koşulunun Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde göreceli azlığı/yokluğu manidardır. Üniversitelerde kurumsal özerklik ve akademik özgürlük sorunları için; önemli sayıda Türk üniversitelerinin de üyesi olduğu Avrupa Akademiler Birliği (All European Academies- ALLEA) ve Avrupa Üniversiteler Birliği (European University Association- EUA) gibi birliklerin ortak açıklamalarında toplumlar açısından öneminin ve değerinin çok yüksek olduğu, hükümetlerin ve üniversitelerin temel politikası olması gerektiği ve böylelikle topluma karşı sorumlulukların yerine getirilebileceği aksi durumda entelektüel anlamda daha geriye gidilebileceği ve ekonomik ve sosyal olarak da ülkelerin durgunluğa saplanabileceği ifade edilmektedir (Council of Europe, 2006; EUA, 2019). Dolayısıyla zorunlu bir kurumsal kimlik olan kurumsal özerkliğin ve akademik özgürlüğün belirlenecek stratejilerin ve hedeflerin en büyük görsel yansıması olan misyon ve vizyon ifadelerinde yer alması öncelikli ve önemli bir adım olarak görülmelidir.

Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde, ilk 1000 içindeki yurt dışı üniversitelerde olduğu gibi esneklik ve yurt dışı üniversitelerden farklı olarak da öğrenci odaklılık temalarının hiç yer almaması da bir başka dikkat çekici noktadır. Esneklik, öğrenmenin/araştırmanın esnekliği ve yönetimin esnekliği gibi hem eğitim hem de yöneti(şi)m bilimi alanlarında son zamanlarda tartışılan güncel bir konudur. Üstelik Bologna Bildirgelerinde ve ilgili diğer belgelerde üye ülkelerden sosyal boyut altında öğrencilerin yönetime ve tüm süreçlere katılımı anlamında öğrenci odaklılık ve esnek öğrenme ortamları oluşturma bağlamında da esneklik konularına son derece özen gösterilmesi istenirken (European Higher Education Area- EHEA, 2018) özellikle ilk 1000 içindeki Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde bu durumun göz ardı edilmesi dünya çapında üniversite olma açısından olumsuz bir durumdur.

Sonuç olarak, Türk üniversitelerinin özellikle dünya sıralamalarında ilk 1000 içinde yer alan üniversitelerin çoğunlukla dünya çapında üniversite olma amaçlarına ve bileşenlerine misyon ve vizyon ifadelerinde yer verdikleri görülmektedir. Ancak üniversitelerin misyon ve vizyon ifadelerinde öğrenci katılımı, akademik özgürlük ve kurumsal özerklik konularına da yer vermesi gerekmektedir ki böylelikle stratejik yönetim ve paydaş katılımı gibi üniversitelerin hemen hepsinde teorikte/pratikte vurgulanan unsurların görünürlüğü ve anlamlılığı daha da artabilecektir. Üniversitelerin bu ilkeler için yapacağı her çalışma, yükseköğretim kurumlarındaki katılımcı yönetim anlayışının yerleşerek; topluma karşı sorumluluklarının yerine getirilmesine ve hesap verebilirlik düzeylerinin artırılmasına katkıda bulunacak açık ve düzenleyici çerçeveler oluşturma (EUA, 2019) girişimleri için ilk adımı teşkil etmektedir. Bununla beraber son zamanlarda ampirik olarak da tartışılan kitleselleşmeden kaynaklı akademik enflasyon (Yalçıntaş & Akkaya, 2019) sorununun çözümünde ve dünya çapında üniversite olma yolunda kendine özgü yöntemler geliştirilmesinde, üniversitelerde akademik özgürlüğün (bu anlamda da öğrenci katılımının) ve kurumsal özerkliğin de önemli katkılar sağlayacağı unutulmamalıdır.

Bu çalışmanın belirli kısıtları bulunmaktadır. Türk üniversitelerinin misyon ve vizyon ifadelerinde dünya çapında olma temalarının analizi 87 Türk üniversitesi ve ilk 1000 içindeki 13 Türk ve 16 yurt dışı üniversiteleri örneklemleri kapsamında gerçekleştirilmiştir. Daha detaylı sonuçlar için daha fazla sayıda üniversite dâhil edilebilir ve hem nicel ve hem de nitel ölçme araçları birlikte kullanılabilir. En önemlisi de bu konu hakkındaki durum değerlendirmelerine odak grupları, görüşme ve paydaş analizi gibi yöntemlerle iç ve dış paydaş görüşlerinin de ilave edilmesi çalışmanın içeriğini daha da zenginleştirebilecektir. Çalışmadaki bir diğer kısıt da; misyon ve vizyon ifadeleri değerlendirmelerinin bir kavramsal modelden çıkarılmış temalar ekseninde yapılmasıdır. Oysa dünya çapında üniversite olma bileşenleri çokludur ve Altbach (2004)'ın da belirttiği gibi herkesin olmayı istediği ama ne olduğu ve nasıl olunacağı konusunda kesin bir bilginin de olmadığı bir durumdur. Bu bağlamda dünya çapında üniversite olmanın toplumsal hizmet misyonu ve sosyal sorumluluk sahibi olma gereklerini ne ölçüde karşılayabileceği veya

yegâne yol haritası olarak dünyada kabul gören bu reçetenin misyon ve vizyon ifadelerinde yer almasının üniversitelerin performanslarına ne denli etkide bulunabileceği konuları gelecek çalışmalar için bir öneri olarak sunulabilir.

KAYNAKLAR

Aghion, P., Dewatripont, M., Hoxby, C., Mas-Colell, A., & Sapir, A. (2008). *Higher aspirations: An agenda for reforming european universities.* Vol. V, Brussels: Bruegel Blueprint Series.

Altbach, P. G. (2002). Perspectives on internationalizing in higher education. *International Higher Education*, *27*, 6-8.

Altbach, P. G. (2004). The costs and benefits of world-class universities. *Academe, 90*(1), 5-8.

Altbach, P. G., & Knight, J. (2011). Higher education's landscape of internationalization. In P. G. Altbach (Ed.), *Leadership for world-class universities: Challenges for developing countries* (pp. 108-127). New York: Routledge.

Altbach, P. G. (2011). The past, present, and future of the research university. In P. G. Altbach, and J. Salmi (Eds.), *The road to academic excellence the making of world-class research universities* (pp. 11-32). Washington D. C.: The World Bank.

Antalyalı, Ö. L. (2007). Tarihsel süreç içerisinde üniversite misyonlarının oluşumu. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6*(2), 25-40.

Arabacı, İ. B., & Şener, G. (2014). Üniversitelerin misyon ifadelerinin tematik olarak incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 22(*2), 701-716.

Bart, C., & Baetz, M. (1998). The relationship between mission statements and firm performance: An exploratory study. *Journal of Management Studies, 35*(6), 823-853.

Bart, C. K. (1996). High-tech firms: Does mission matter. *Journal of High Technology Management Research*, *7*(2), 209-220.

Best, J. W., & Khan, J. V. (1993). *Research in education* (7. ed). Boston: Allyn and Bacon.

Cadez, S., Dimovski, V., & Groff, M. Z. (2017). Research, teaching and performance evaluation in academia: The salience of quality. *Studies in Higher Education*, *42*(8), 1455-1473.

Campell, A., & Yeung, S. (1991). Creating a sense of mission. *Long Range Planning, 24*(4), 10-20.

Chesbrough, H. W. (2003). *Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology.* Boston: Harvard Business Review Press.

Cochran, D., & David, F. (1986). Communication effectiveness of organizational mission statements. *Journal of Applied Communication Research, 14*(2), 108-118.

Coffey, A., & Atkinson, P. (1996). *Making sense of qualitative data: Complementary research strategies.* Newbury Park, CA: Sage.

Collins, J., & Porras J. (1991). Organizational vision and visionary organizations. *California Management Review*, *34*, 30-52.

Cortés-Sánchez, J. D. (2017). *Mission and vision statements of universities worldwide-a content analysis,* Documento de investigación No. 152. Bogotá D. C., Colombia: Editorial Universidad del Rosario.

Council of Europe. (2006). Academic freedom and university autonomy. Retrieved from https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17469&lang=en.

Davey, L. (1991). The application of case study evaluations. *Elementary Education Online, 8*(2), 1-3.

Davies, W. S., & Glaister, K. W. (1997). Business school mission statements-The bland leading the bland? *Long Range Planning, 30*(4), 594-604.

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1994). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Doğan, G., & Al, U. (2018). Üniversite sıralama sistemlerindeki üniversite adlarının standardizasyon sorunu: "University ranking by academic performance (URAP)" örneği. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 8*(3), 583-592.

Doğan, G. (2017). *Akademik performans odaklı uluslararası üniversite sıralama sistemlerinin genel sıralamalarına ve ölçütlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Doğan, H. (2008). Örgütlerde vizyon ve misyonların çalışanlarca kabulü ve Adnan Menderes Üniversitesi örneği. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(3), 93-110.

Duygulu, W., Özeren, E., Işıldar, P., & Apolloni, A. (2016). The sustainable strategy for small and medium sized enterprises: The relationship between mission statements and performance. *Sustainability, 8*(7), 698.

Efe, İ., & Özer, Ö. (2015). A corpus-based discourse analysis of the vision and mission statements of universities in Turkey. *Higher Education Research & Development, 34*(6), 1110-1122.

Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17*, 75-86.

Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: From national systems and 'mode 2' to a triple helix of university-industry-government relations. *Research Policy*, *29*(2), 109-123.

Etzkowitz, H., Webster, A., Gebhardt, C., & Cantisano, B. R. T. (2000). The future of the university and the university future: Evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm. *Research Policy*, *29*(2), 313-330.

European Commission. (2014). *The role of universities and research organisations as drivers for smart specialisation at regional level*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Higher Education Area (EHEA). (2018). *Social dimension in higher education*. Retrieved from http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_final_952771.pdf.

European University Association (EUA). (2019*). Academic freedom and institutional autonomy: Commitments must be followed by action.* (Joint statement by ALLEA, EUA and Science Europe). Retrieved from https://eua.eu/downloads/content/academic%20freedom%20statement%20april%202019.pdf

Galisson, P., & Hevly, B. (1992). *Big science: The growth of large-scale research. Palo Alto*, CA: Standford University Press.

Gallagher, M. (2011). The role of elite universities in national higher education and research systems, and the challenges of prosecuting the case for concentrating public investment in their development in Australia. In N. C. Liu, Q. Wang, and Y. Cheng (Eds.), *Paths to a world-class university* (pp. 29-66). Rotterdam: Sense Publishers.

Göransson, B., & Brundenius, C. (Eds.). (2011). Universities in transition: The changing role and challenges for academic institutions. In International Development Research Centre (Ed.), *Insight and innovation in international development* (pp. 3-10). New York: Springer.

Harvey, L. (2008). Rankings of higher education institutions: A critical review. *Quality in Higher Education*, *14*(3), 187-208.

Hayward, F. M., & Ncayiyana, D. J. (2011). Strategic planning for higher education. In P. G. Altbach (Ed.), *Leadership for world-class universities: Challenges for developing countries* (pp. 8-32). New York: Routledge.

Hladchenko, M. (2016). The organizational identity of Ukrainian universities as claimed through their mission statements. *Tertiary Education and Management, 22*(4). 376-389.

Honan, J. P., & Teferra, D. (2001). The US academic profession: Key policy challenges. *Higher Education, 41*(1/2), 183-203.

International Ranking Expert Group (IREG). (2019). *IREG 2019 Conference: Rankings: A Challenge to Higher Education? Bologna, Italy (May, 8-10, 2019).* Retrieved from http://www.esna.tv/service/index.php/event_singular/events/ireg-2019-conference-rankings-a-challenge-to-higher-education-bologna.html

Ireland, R., & Hitt, M. (1992). Mission statements: Importance, challenge and recommendations for development. *Business Horizons,35*(3), 34-42.

King, D., Case, C., & Premo, K. (2010). Current mission statement emphasis: Be ethical and go global. *Academy of Strategic Management Journal, 9*(2), 71-87.

Kirkpatrick, S. A., Wofford, J. C., & Baum, J. R. (2002). Measuring motive imagery contained in the vision statement. *Leadership Quarterly, 13*(2), 139-150.

Koç, M., & Yılmaz, E. (2010). Webometric ve Arwu tarafından yapılan üniversite sıralamalarındaki performansın artırılmasına yönelik akademisyen görüşleri. *SDU International Journal of Technologic Sciences, 2*(3), 17-30.

Konan, N., & Yılmaz, S. (2017). Üniversitelerin sıralanma ölçütleri ve Türkiye üniversiteleri için öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 7*(2), 200-210.

Kotler, P., & Murphy, P. E. (1981). Strategic planning for higher education. *The Journal of Higher Education, 52*(5), 470-489.

Krcmarova, J. (2011). The third mission of higher education institutions: Conceptual framework and application in the Czech Republic. *European Journal of Higher Education*, 1(4), 315-331.

Kuzu, Ö. H. (2013). *Yükseköğretimde değişen değerler bağlamında Avrupa yükseköğretim alanı yeterlilik düzeyi algısı: Öğretim elemanları üzerine bir uygulama.* Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Liu, N. C., & Cheng, Y. (2005). Academic ranking of world universities: Methodologies and problems. *Higher Education in Europe*, *30*(2), 133-143.

Marginson, S. (2011). Global perspectives and strategies of asia-pacific research universities. In N. C. Liu, Q. Wang, and Y. Cheng (Eds.), *Paths to a world-class university* (pp. 3-27). Rotterdam: Sense Publishers.

Mason, J. (2002). *Qualitative researching*. London: Sage.

Merriam, S. B. (1988). *Case study research in education: A qualitative approach.* San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Miles, M., B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook.* (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage .

Monks, J., & Ehrenberg, R. G. (1999). U. S. news & World report's college rankings: Why they do matter. *Change, 31*(6), 42-51.

Mosey, S., Wright, M., & Clarysse, B. (2012). Transforming traditional university structures for the knowledge economy through multidisciplinary institutes. *Cambridge Journal of Economics*, *36*, 587-607.

Ncayiyana, D., & Hayward, F. (1999). *Effective governance: A guide for council members of universities and technikons.* Pretoria, South Africa: Centre for Higher Education Transformation.

Niland, J. (2007). The challenge of building world-class universities. In J. Sadlak, & N. C. Liu (Eds.), *The world class university and ranking: Aiming beyond status*. Bucharest: Unesco-Cepes.

Ordorika, I., & Lloyd, M. (2015). International rankings and the contest for university hegemony. *Journal of Education Policy*, *30*(3), 385-405.

Orwig, B., & Finney, R. Z. (2007). Analysis of the mission statements of aacsb-accredited schools. *Competitiveness Review, 17*(4), 261-273.

Patel, B., Booker, L., Ramos, H., & Bart, C. (2015). Mission statements and performance in non-profit organizations. *Corporate Governance, 15*(5), 759-774.

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research ve evaluation methods.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Pearce, J. (1982). The company mission as a strategic tool. *Sloan Management Review, 23*(3), 15-24.

Preece, J. (2011). Higher education and community service: Developing the National University of Lesotho's third mission. *Journal of Adult and Continuing Education*, *17*(1), 81-97.

Rahman, M. (2009). Why strategic vision statements won't measure up. *Strategic Direction, 25*(4), 3-4.

Rajasekar, J. (2013). A comparative analysis of mission statement content and readability. *Journal of Management Policy and Practice, 14*(6),130-147.

Reisberg, L. (2011). Where the quality discussion stands: Strategies and ambiguities. In P. G. Altbach (Ed.), *Leadership for world-class universities: Challenges for developing countries* (pp. 128-144). New York: Routledge.

Ryan, P. (2015). Quality assurance in higher education: A review of literature. *Higher Learning Research Communications*, *5*(4), 1-12.

Saka, Y., & Yaman, S. (2011). Üniversite sıralama sistemleri; kriterler ve yapılan eleştiriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *1*(2), 72-79.

Salmi, J. (2009). *The challenge of establishing world-class universities*. Washington D. C.: The World Bank.

Salmi, J., & Liu, N. C. (2011). Paths to a world-class university. In N. C. Liu, Q. Wang, & Y. Cheng (Eds.), *Paths to a world-class university* (pp. ix-xvii). Rotterdam: Sense Publishers.

Salmi, J., & Saroyan, A. (2007). League tables as policy instruments: Uses and misuses. *Higher Education Management and Policy, 19*(2), 31-68.

Scwartzman, S. (2005). *Brazil's leading university: Between intelligentsia, world standards and social inclusion*. Rio de Janeiro, Brazil: Instituto de Estudos do Trabalho e Sociedade. Retrieved from http://www.schwartzman.org.br/simon/worldclasss.pdf.

Shin, J. C., & Kehm, B. M. (Eds.). (2013). *Institutionalization of world-class university in global competition*. London: Springer.

Soete, L. (2011). Notes on university-industry links (UIL)-related policies of national governments. In S. Yusuf, & K. Nabeshima (Eds.), *How universities promote economic growth* (pp. 29-45). Washington D. C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.

Soh, K. C. (2011). Don't read university rankings like reading football league tables: Taking a close look at the indicators. *Higher Education Review, 44*(1), 15-29.

Soh, K. C. (2012). Profiling universities, not only ranking them: Maximising the information of predictors. *Higher Education Review, 44*(2), 27-41.

Strauss, A., & Corbin, J. M. (1990). *Basics of qualitative research: Grounded theory procedures and techniques.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Stukalina, Y. (2014). Identifying predictors of student satisfaction and student motivation in the framework of assuring quality in the delivery of higher education services. *Business, Management and Education, 12*(1), 127-137.

Tarnow, E. (2001). A recipe for mission and vision statements. *IEEE Transactions on Professional Communication, 44*(2), 138-141.

Timur, T. (2000). *Toplumsal değişme ve üniversiteler*. Ankara: İmge Kitabevi.

University Ranking by Academic Performance (URAP). (2018). *2018-2019 Dünya üniversiteleri sıralaması*. Retrieved from https://www.urapcenter.org/Rankings/2018-2019/world.

University Ranking by Academic Performance (URAP). (2019). *2018 yılı Dünya bilim alanı sıralamalarında Türk üniversitelerinin durumu.* Retrieved from http://tr.urapcenter.org/2018/DUNYA_BILIM_ALANI_SIRALAMALARINDA_TURK_UNIVERSITELERININ_2018_YILINDAKI_DURUMU_RAPORU_21_NISAN_2019.pdf.

Uslu, B. (2018). Dünya üniversiteler sıralaması: Genişletilen gösterge setine göre sıralamada oluşan farklılıklar. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *8*(3), 457-470.

Wolcott, H. F. (1994). *Transforming qualitative data: Description, analysis, and interpretation.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Yalçıntaş, A., & Akkaya, B. (2019). Türkiye'de akademik enflasyon: "Her ile bir üniversite politikası" sonrasında Türk yükseköğrenim sistemi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 74*(3), 789-810.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim, 23*(112), 7-17.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yusuf, S. (2007). University-industry links: Policy dimensions. In S. Yusuf, & K. Nabeshima (Eds.), *How universities promote economic growth* (pp. 1-25). Washington D. C.: The World Bank.